

MMKK-Koroški muzej moderne umetnosti

Podobe pokrajine-Wobrazy krajiny- Bilder einer Landschaft- Wobraze krajiny

Po prikazu v Budyšinu na Saškem in Slovenj Gradcu v Sloveniji je štirijezična razstava z umetniki iz Avstrije, Slovenije in vzhodne Nemčije sedaj na ogled v celovškem MMKK.

Celovec Pokrajine niso samo podobe narave, pokrajine so lahko tudi jezikovna, kulturna, politična okolja. In tako kakor je narava so lahko tudi te pokrajine ogrožene. Koroški muzej moderne umetnosti (MMKK) v Celovcu z razstavo Podobe pokrajine postavlja prav to širše pojmovanje v ospredje. In ne nazadnje zato je naslov razstave štirijezičen, poleg slovenskega tudi Bilder einer Landschaft, Wobraze krajiny v dolnjelužiški srbščini in Wobrazy krajiny v gornjelužiški srbščini.

Razstava je skupni projekt Ustanove Lužiških Srbov in Lužiškosrbskega muzeja v Budyšinu v nemški zvezni deželi Saški, Koroške galerije likovnih umetnosti v Slovenj Gradcu, celovškega MMKK ter Lužiškosrbskega muzeja v Chosebuzu v nemški zvezni deželi Brandenburški. Pobudnik razstave, ki je že bila na ogled v Budyšinu in Slovenj Gradcu, ter vezni člen med posameznimi deležniki, je koroški slovenski likovni umetnik in arhitekt Karl Vouk.

Vouk je tudi eden izmed 12 umetnikov in umetnic na razstavi, po štirje iz vsake države. Iz Avstrije so to poleg Vouka Zorka L-Weiss, Marko Lipuš in Melitta Moschik, iz Slovenije Nika Autor, Jošt Franko, Marko Peljhan ter umetniški

kolektiv Irwin, iz Nemčije oziroma Lužice pa Iris Brankatschk, Michael Kruhscha, Frauke Rahr in Hella Stoletzky. V enajstih prostorih celovškega MMKK so na ogled pozicije o medkulturnem in interdisciplinarnem dojemanju pokrajine in kulture. »Na pokrajine je treba gledati kot na del kolektivne zavesti. V njih so zakoreninjene nacionalne in kulturne identitete. Izbrana umetniška dela na razstavi nas pozivajo, da se z njimi poistovetimo, zaznamo procese preobrazb in jih po potrebi postavimo pod vprašanj,« je o razstavi dejala direktorica MMKK Christine Wetzlinger-Grundnig.

Razstavo, ki so jo odprli to sredo, odprta pa bo do 12. aprila, spremlja obsežen okvirni program. Slovenski vodstvi po razstavi bosta prihodnji četrtek, 30. januarja, ob 18. uri ter v nedeljo, 29. marca, ob 11. uri – tedaj bo po razstavi vodil Karl Vouk. V četrtek, 6. februarja, pa bo ob 18. uri slovensko vodstvo po stalni zbirki del slikarskih mojstrov v MMKK. V petek, 6. marca, bo Marko Lipuš imel ob 16. uri dvourni umetniški atelje (zaželene so prijave), v sredo, 1. aprila, pa bo 19. uri koncert klasične in sodobne lužiškosrbske glasbe z zasedbo musica nova sorabica.

Pogovor

Kot

Vsak teden hitijo čez naše ekrane na lovu za naslednjim znakom, ali zasledujoč naslednjega tata oz. naslednjo tatico. Imajo ostru očesa in prodorno pamet. So vitezi 21. stoletja: detektivi in agentke. Napeti misteriji, vznuriljive skrivnosti - to je vsakdanost koroško slovenskega scenarista, režiserja in dramaturga Stefana Hafnerja. Hafner dela za film in televizijo. Napisal je snemalne knjige za nadaljevanke Tatort, Schnell ermittelt in Die Detektive. Nadalje je napisal scenarije za filme kot Harri Pinter, Drecksau ali Funny Games Ghost. Režiral je film F.A.Q. (Frequently asked questions), ki se bavi s slovensko manjšino na Koroškem. Pogovor s Hafnerjem o politiki, filmu in manjšini.

Rodili ste se leta 1976 na Koroškem. 1970. in 1980. leta so bila za koroške Slovenke in Slovence turbulenten čas. Kako ste jih doživeli kot otrok?

Stefan Hafner: 1970-ih let se ne spominim več dobro. Eden mojih prvih spominov je, da sem prišel v vrtec in se čudil, da ne govorijo vsi po slovensko. Tam sem prvič zaznal, da je biti koroški Slovenec nekaj drugega. To in smrt Johna Lennona sta mi vstala v spominu, ker sta brata bila takšna ljubitelja Beatlesov.

Kaj pa politični akterji, kot je bil Haider?

Ker je bil urad gozdarske uprave Rut na Bistrici blizu, je bil Haider nekdo, ki si ga večkrat videl. Prvi kontakt je bil, ko sem pri smučanju dobil pokal. Bil sem na tretjem mestu in nagrada je bila sponzorirana od »Dr. Jörg Haiderja«. Starša sta se začela močno smejati, ko sta videla od koga je ta pokal.

Potem ste šli na Dunaj, kjer ste na univerzi za glasbo in umetnost študirali scenarij in dramaturgijo. Kaj vas je pritegnilo k temu študiju?

Vzrok, zakaj sem se sploh začel baviti s filmom, je bila skupina Film Mladje, ki jo je ustanovil Miha Dolinšek. Na Slovenski gimnaziji smo v okviru likovne vzgoje delali projekte. Ob začetku so se javila samo dekleta, da bi sodelovala. Lahko se reče, da so me dekleta pripeljale do filma. (se smeji) Nekako sem si zamislil, da bom napisal scenarij za film. Moja prva snemalna knjiga se je imenovala »Govorice«, pri projektu pa sem prevzel tudi še režijo.

O čem je pripovedoval film »Govorice«?

To je zgodba mladega fanta, ki ne ve, ali je ho-

govor s Stefanom Hafnerjem

ot v filmu

moseksualen ali ne. Dva sošolca sta igrala glavni vlogi. Film je bolj eksperimentalen in brez besed. Nisem si še upal pisati dialogov.

V manjšini je zelo malo diskurza o queer življenju in osebah. Kako so film recipirali?

V bistvu zelo pozitivno. Vsaj meni nikoli ni kaj negativnega prišlo na ušesa. Malo sem se bal, mami in očetu nisem povedal, kakšen film smo naredili in slučajno sta brala v časopisu, ko smo pri avstrijskem amaterskem festivalu osvojili nagrado.

Kako ste doživljali vaš študijski čas na Dunaju?

Prva leta sem samo čakal, da mi bodo povedali, da je zame konec študija. Nisem mogel verjeti, da sem bil sprejet na tej šoli in da se smem ves dan baviti s filmom. Zame je to bilo veličastno. Bil sem star 18 let in sem neverjetno užival v tem študiju. Tisti, ki so bili malo starejši, tega pogosto niso tako občutili. Študij je bil zelo zahteven - predvsem časovno zahteven. Čez teden si moral redno na univerzo. Jaz sem bil tega od šole vajen. Ob vikendih pa si moral delati na različnih projektih. Res sem iz vsega črpal, kar so nam na univerzi nudili.

Kaj so bili ključni doživljaji, ki so na vas kot umetnika vplivali?

Vedno spet kaka knjiga, ali kak film, ali pa glasba. Vedno spet sem imel faze, ko sem se z eno stvarjo ali osebo močno ukvarjal. Npr. s Fassbinderjem. Sposodil sem si vse filme, ki sem jih na filmski akademiji lahko dobil. Potem sem skozi tedne gledal celotno delo te osebe. To navado imam še danes, kar je seveda lažje, ker po internetu vse dobiš.

Spomnim se še, ko je Haneke prišel na akademijo. Čeprav ne bi rekel, da je imel poseben vpliv name, je bilo genialno, da je takšna oseba postala moj učitelj, saj on piše tudi scenarije. Nekoč sem ga vprašal, koliko od tega, kar si on predstavlja, se ob koncu vidi na platnu. Čisto konkretno je

rekel, da nekaj podobnega kot 24,5 %. Natančne številke se ne spomnim več. Ni bila šala, on je to povsem resno mislil. Bil sem presenečen, kako malo od zamišljenega se potem res vidi.

Kako je to pri vaših filmih? Kako važna je za vas integriteta teksta?

Ker že dolgo pišem samo še scenarije, je to zelo odvisno od tega, kdo film ali oddajo inscenira. Deloma je zelo blizu napisanega, deloma pa se močno oddalji - kar ni vedno dobro in ni vedno slabo. Se mi je že zgodilo, da se je po mojem občutku preveč spremenilo od besedila. Sicer pa imam veliko sreče z režiserji in režiserkami. Pri filmu režiserji tudi nimajo navade, da bi se močno spustili na tekst. V bistvu scenaristi s celotno posadko sodelujemo. Npr. pokliče kostumograf ali kostumografka in vpraša, kaj si s Thomasom Weingartnerjem kot scenarista predstavlja za obleko nekega lika. Pri branjih z igralci in igralkami smo tudi prisotni in če rečejo, da jim neki stavek ne pride avtentično iz ust, potem skupno najdemo alternativo. Edino če slišim, da nek igralec reče: »To bomo potem pri snemanju naredili.«, postanem nervozen. Kot scenarist se baviš mesece ali celo leta s tekstom in ima razlog, zakaj je napisano tako in ne drugače. Pri snemanju lahko poskusi, kar hoče, ampak vsaj enkrat naj posnamejo tako, kot je bilo zmenjeno.

Kako bi opisali svoj stil oz. svojo estetiko?

Mogoče nekaj podobnega kot »novi domovinski film«. Pojem »domovinski film« zveni sicer malo prenatalno oz. malo preveč po Petru Alexandru. Tega ne mislim. Mislim res »novi domovinski film«. Pri pisanju opazim, daje glasba zelo važna. Torej včasih pesmi, ki se potem v filmu pojavijo, že v scenariju stojijo. Večkrat so to tudi pesmi avstrijskih umetnikov, Rainharda Fendricha na primer. Pri Tatortu, ki sva ga s Thomasom napisala,

je pesem skupine S.T.S. centralna.

Kaj so značilne tematike ali značilni motivi v vaših filmih oz. scenarijih?

Pogosto je prijateljstvo. Pa osebe, ki si želijo biti del neke skupine oz. družbe in poskušajo to na razne načine doseči. To je skoraj v vsakem scenariju. Identitetna kriza pa je dejansko v vsakem scenariju navzoča.

Pisali ste za SOKO Donau in Kitzbühel, Schnell ermittelt ali tudi za Tatort. Kako nastane dobra kriminalka?

Kriminalke je lepo pisati, ker lahko nekaj o družbi poveš, ne da bi bilo očitno. To ni nujno dogajanje kriminalke, ampak nastopajoči liki. Lahko pokažeš en svet, nek milje in like, ki jih mogoče ne bi pričakoval. To je zame najbolj zanimivo.

Izhodiščna točka kriminalke je pogosto umor. Kako ravnate s takšno tematiko?

Umor vidim v bistvu zelo tehnično. To je enostavno nit, ki gledalca pelje skozi zgodbo. Odkrito rečeno mi umor sam na sebi ni tako važen.

Pisali ste tudi scenarije za filme, npr. za Harri Pinter, Drecksau. V čem se razlikuje pisanje scenarija za film od pisanja za nadaljevanko?

Pri nadaljevanki imaš določene osebe, ki morajo nastopati. Pri filmu imaš prazen list pred sabo. Za nadaljevanko imaš le določen čas na razpolago - po navadi 45 minut. Za televizijo se to podvoji. To je takšna stara televizijska šega,

ki me včasih precej frustrira. Upam, da se bo to kmalu spremenilo. Na spletu je to itak že čisto drugače. Imaš epizode, ki so dolge med 35 in 60 minut. V bistvu pa je za scenarista pisati za nadaljevanko zelo lepa stvar. Lahko se namreč relativno dolgo časa baviš s svetom in z liki, ki jih kreiraš.

Pri vašem filmu F.A.Q. iz leta 2005, ki se bavi s slovensko manjšino na Koroškem, ste tudi agirali kot režiser. V čem se je situacija manjšine v zadnjih 15 letih spremenila?

Imam vtis, da so koroško slovenski mladinci in mladinke veliko bolj samozavestni. Mogoče tudi zaradi tega, ker družba manjšinstvo zdaj malo pozitivneje vidi. Mislim, da se je marsikaj pozitivno spremenilo.

Letos obhajamo 100. obletnico plebiscita na Koroškem. Kako ocenjujete to obletnico ter obhajanje nacionalnih praznikov, kot je 10. oktober?

Če že slišim besedo nacionalno, bi najraje bruhal. Je anahronistično, da se to praznuje. Vprašanje, če je potrebno. Ker živim na Dunaju, se temu lahko malo izognem.

Kaj je vaš aktualni projekt in kaj načrtujete za prihodnost?

Aktualni projekt je avstrijska zgodba o super heroju za kino. Nočem uročiti projekta, zato ne bom razkril detajlov. (se smeji) Nadalje načrtujem scenarij, ki igra na Koroškem. Potem naslednje poletje pa bodo oddajali eno epizodo Tatorta München.

Ana Grilc